

засобами ліплення з глини, навчанню основним прийомам ліпки тощо), вирішуються і корекційно-розвивальні завдання: корекція особливостей розвитку сенсорної, інтелектуальної, емоційної сфер, обумовленими порушеннями функціонування опорно-рухового апарату, розвитку дрібної моторики, уваги, уяви, мислення тощо. Глинотерапія дозволяє розвинути у дітей із ДЦП здатність творчо мислити, повірити в свої сили, навчитися працювати й адаптуватися до суспільства.

Перспектива дослідження. Подальші наукові розвідки будуть присвячені вивченню та удосконаленню прийомів роботи з глинотерапії, які спрямовані на корекцію психічних та фізичних порушень у дітей із дитячим церебральним паралічем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арт ідеї. Школа образотворчого мистецтва / Ф. Вотт; Пер. з англ. В. Наливаної. К. : Країна Мрій, 2007. 288 с. ISBN 978-966-424-0.
2. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності «Корекційна освіта» : навч. посіб. / О. В. Колишкін. Суми : Університетська книга, 2013. 392 с.
3. Підливна Ф. Терапія мистецтвом. 2 вид., оновл. Івано-Франківськ : ОІППО; Снятин: ПрутПринт, 2009. 136 с.
4. Федій О. А. Естетотерапія. Навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 256 с.

Наталія ДЕМІДОВА

студентка 4 курсу
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Логопедія. Спеціальна психологія)
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – **О. І. ОЛЕФІР**,
кандидат педагогічних наук, доцент

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗПР В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Затримка психічного розвитку поєднує в собі комплекс порушень розвитку психічних функцій. Це істотно впливає на якість навчання учня молодшої школи. Психолого-педагогічний супровід дає можливість дитині із ЗПР адаптуватися до навчального процесу. У статті описано завдання такої системи та особливості. Також запропоновано варіанти впровадження в неї технології фанфікшену.

Ключові слова: психолого-педагогічний супровід, затримка психічного розвитку, інклюзивне навчання, метод написання фанфіків, розвиток мотивації до навчання.

Natalia Demidova. Psychological and pedagogical support of primary school students with developmental delay in wartime

Developmental delay combines a complex of developmental disorders of mental functions. This significantly affects the quality of learning of a junior school student. Psychological and pedagogical support enables a child with mental retardation to adapt to the educational. The article describes the tasks of such a system and features. Options for introducing fan fiction technology into it are also proposed.

Key words: psychological and pedagogical support, developmental delay, inclusive learning, method fan fiction, development of motivation to study.

Постановка проблеми. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП є досить важливою темою сьогодення. Ця система має за мету втілити в життя зазначені в індивідуальній програмі розвитку рекомендації через комплексну співпрацю спеціалістів та використання різноманітних освітніх технологій. Кожна дитина неповторна, однак вибір напрямків діяльності досить залежить від категорії особливих потреб. Ми пропонуємо розглянути особливості супроводу саме молодших школярів з ЗПР.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема порушення мотивації до навчання у дітей із ЗПР є досить актуальною в наш час. Цим займаються такі вчені як А. Галій, Т. Докучина, Т. Коношевич та інші.

Мета статті: розглянути особливості психолого-педагогічного супроводу дітей із ЗПР та запропонувати технологію створення фанфіків у цій системі.

Виклад основного матеріалу. Затримка психічного розвитку – це уповільнення темпів розвитку певних психічних функцій, внаслідок органічних чи соціальних чинників. Для таких дітей характерними є постійні відволікання під час уроків, знижений об'єм запам'ятовування матеріалу, відсутність готовності до інтелектуального зусилля та домінування ігрових мотивів щодо навчання. Всі ці особливості часто призводять до шкільної неуспішності та порушення комунікації з однолітками [6, с. 97-119].

На основі вищесказаного можна виділити основні завдання психолого-педагогічного супроводу дитини з ЗПР: надання дитині умов, що забезпечать розкриття її прихованих можливостей; консультаційна робота з батьками щодо особливостей дитини із ЗПР; робота над становищем дитини у колективі [5, с. 250]; розвиток порушених психічних процесів у різних умовах.

Важливо знайти метод роботи, що відповідатиме кожному з вищезазначених завдань та буде універсальним для використання

у різних умовах. Н. Кравець у своїх працях неодноразово доводила ефективність застосування прийому «сторітеллінг» під час навчання дітей з ООП в умовах інклюзії, зокрема з учнями, що мають інтелектуальні порушення. Сторітеллінг розглядають як метод використання розповідей у процесі навчання, з метою підвищення його продуктивності. Така технологія вчить дитину слухати інших, творчо мислити, розвиває зв'язне мовлення та інтерес до навчання [3, с. 82-84]. Подібним до сторітеллінгу є метод створення фанфіків, що відрізняється наявністю підґрунтя для написання історій. Саме його пропонуємо і розглянути детальніше.

Фанфік або фанфікшн (з англ. fan — шанувальник, fiction — художня література) — жанр віртуальної літератури, що передбачає написання історії за мотивами вже створеного художнього твору з метою його переосмислення [1, с. 311-312]. Найчастіше «фанфікшн» є предметом вивчення лінгвістики, однак такі дослідники як В. Купченко, Г. Атрошенко, В. Козачухна працюють над розробкою використання цього методу під час навчального процесу.

Зокрема В. Купченко розглядає фанфікшн як гру, завдяки якій учні можуть повністю поринути у світ літературного твору. Та в той же час вчена зауважує про те, що пряма робота над переосмисленням історії не підходить для учня, тому варто використовувати прийоми доповнення [4, с. 12]. Через те, що написання фанфіків стосується роботи з читанням, то найбільшою проблемою буде недостатня мотивація. Т. Кононович зазначає, що мотивація у дітей з ЗПР до книги може виникнути за умов ігрової взаємодії, використання наочних підходів, створення ситуацій успіху та роботи в групі [2, с. 12]. Тому при застосуванні елементів фанфікшену варто дотримуватися таких порад: будувати розповідь за навідними питаннями; використовувати наочність відповідно до подій у творі; попередньо провести актуалізацію знань про сюжет разом з усім класом; стимулювати до використання поширених фраз у розповіді; акцентувати увагу на позитивних моментах.

Врахувавши основні особливості роботи, пропонуємо такі варіанти використання фанфіку у роботі з учнями з ЗПР під час читання:

— «Закінчи історію». Цей метод використовується, коли літературний твір ще не дочитано, і його кінцівка невідома. Робота відбувається за таким алгоритмом: 1. Актуалізація подій в сюжеті.

2. Визначення головних цілей персонажів. 3. Визначення дитиною того, чи досягнуть персонажі бажаного. 4. Опис шляху персонажа до кінцівки.

– «Розкажи який персонаж». Дитині дають обрати героя з історії та пропонують описати його характер. За відсутності будь-яких думок, учневі надають вибір з двох протилежних якостей. Алгоритм роботи: 1. Формування переліку персонажів. 2. Вибір персонажа для опису. 3. Пред'явлення всіх наявних думок учня щодо характеру. 4. Робота над характеристикою через навідні питання. 5. Складання загального образу персонажа через перегляд ілюстрацій з назвами рис характеру. 6. Визначення власного ставлення дитини до героя через питання: «А ти б хотів бути таким? Чому?».

– «Уяви себе на місці персонажа». Така робота відбувається якраз після актуалізації характерів деяких персонажів, дитині пропонують стати героєм історії та описати свої дії. Алгоритм роботи: 1. Вибір персонажа для дитини. 2. Коротке нагадування про характер героя. 3. Демонстрація чи опис дій героя з боку дитини стосовно певних ситуацій. 4. Опитування щодо мотивів дій.

– «Уяви, що ти потрапив в історію». Тут вже дитині пропонують самому стати героєм історії та описати власну характеристику. Алгоритм дій: 1. Пояснення дитині умов перевтілення. 2. Вибір дитиною певних рис характеру. 3. Опис власних дій у рамках історії. 4. Запитання щодо мети дій дитини.

– «Уяви, що події відбуваються в наш час». Такий вид роботи застосовують лише за умов, що історія відбулась у значний відрізок часу раніше. Тут дитина має описати як би змінились персонажі за умов змін часу. Алгоритм роботи: 1. Опис часу в якому живуть герої. 2. Пошук різниці між сучасністю і минулим. 3. Вибір певного героя та опис його змін у новому часі.

– «Якби ти міг написати листа персонажу, то щоб йому порадив». Під час обговорення певного героя чи ситуації можна запропонувати дитині цей варіант. Алгоритм дій: 1. Розгляд певної проблемної ситуації. 2. Вибір героя, якому будуть писати «листа». 3. Перелік дитиною порад для заданого персонажа. 4. Узагальнення сказаного з вчителем.

Зауважимо, що всі ці варіанти можна застосовувати в різних умовах:

– на уроках в школі. Тут необхідно зазначити, що під час воєнного стану багато шкіл зараз перейшли на дистанційний формат, і це більш ускладнює взаємодію з дитиною, що має ЗПР. Але

використання фанфіків все ще можливе та доцільне, адже за наочність можна застосовувати інтерактивні презентації із зображеннями героїв та подій твору та всіляко стимулювати участь дитини в роботі класу через нескладні запитання.

– на заняттях з психологом. За психолого-педагогічним супроводом часто дитина із ЗПР додатково займається з психологом. Тематика наповнення занять може збігатися з матеріалом вже вивченого в школі, задля повторного засвоєння в інших умовах. І тут психолог може також застосовувати прийоми фанфікшену у розвитку пам'яті, уваги, мислення, зв'язного мовлення і уяви.

– вдома з батьками. Під час читання вдома, діти із ЗПР часто можуть більш яскраво проявляти своє небажання. Однак, при використанні бесід та фантазування на основі прочитаного (чим і є фанфіки), інтерес дитини збільшується, адже їй пропонують не нудну і складну дію, а цікаву гру.

Висновки. Після аналізу особливостей психолого-педагогічного супроводу дітей з ЗПР та розгляду основних завдань для такої системи, було запропоновано для використання метод створення фанфіків. Розглянувши поняття «фанфікшен», ми проаналізували досвід застосування цієї технології на уроках української мови та літератури та змогли адаптувати методику для освітнього процесу молодших школярів із ЗПР, запропонувавши варіанти завдань із урахуванням сучасних умов навчання.

Перспектива дослідження. Надалі варто практично дослідити значущість використання фанфіків під час навчального процесу дітей із ЗПР.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атрошенко Г. І., Козачухна В. М. Фанфікшн у розвитку творчого пізнавального інтересу учнів до української літератури. Мова. Свідомість. Концепт : зб. наук. пр., 4, 2014. С. 311-314. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/7896>
2. Кононович Т. Ю. Розвиток мотиваційної готовності до оволодіння читанням у дітей молодшого шкільного віку із ЗПР. Технології забезпечення роботи практичного психолога з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами : збірник наукових робіт учасників круглого столу та науково-методичного семінару (19 березня 2021 р., Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, лабораторія психології спілкування) / за наук. ред. Г. М. Бевз, І. В. Петренко, В. І. Юрченко. *Вісник педагогіки і психології*. Вип. 27. К. : ІСПП НАПН України, 2021. С. 72-74 URL: <http://www.psyh.kiev.ua/> Збірник_наук._праць._–_Випуск_27

3. Кравець Н.П. Сторітеллінг як технологія творчого розвитку учнів з інтелектуальними порушеннями на уроках літератури в умовах спеціального та інклюзивного навчання. *Topical issues of pedagogy* : Collective monograph. Edizioni Magi, Roma, Italy, 2019. PP. 80-102.

4. Купченко, В. Ю. Творчість—шлях до успіху (ігрові та нестандартні завдання на уроках української мови та літератури) : методичний посібник. Полтава : 2023. 69 с. URL: <https://ed.poipro.pl.ua/handle/022518134/1236>

5. Овчаренко І. Психологічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі. Таврійський вісник освіти. 2017. № 1 (57). С. 249–254.

6. Пахомова Н.Г. Спеціальна психологія : навч. посіб. для студентів спец. 6.010105 «Корекц. Освіта», 016 – «Спец. Освіта» / Пахомова Наталія Георгіївна, Кононова Марина Миколаївна ; М-во освіти і науки України, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Вид. 2-ге, випр. Полтава : АСМІ, 2016. 359 с.

Поліна ЗАВАЛЬНА

магістрантка спеціальності 016
Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка)
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка
Науковий керівник – **О. В. КОЛИШКІН**,
канд. пед. наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

У статті розкрито особливості процесу розвитку пізнавальної активності дітей із затримкою психічного розвитку в умовах сучасного закладу освіти. Наголошується, що зазначені особливості полягають у систематичному і цілеспрямованому застосуванні інноваційних форм та методів навчання, зокрема таких як дидактичні ігри, з урахуванням їх індивідуальних психологічних особливостей. Використання гри, ігрових ситуацій є продуктивним засобом розвитку дитини із затримкою психічного розвитку, корекції її пізнавальної, емоційно-вольової, мотиваційної сфер і визначає способи орієнтування молодшого школяра при вирішенні виникаючих життєвих завдань.

Ключові слова: формування, пізнавальна активність, молодші школяри, затримка психічного розвитку, дистанційне навчання.

Zavalna P. Features of the cognitive activity development process of children with mental delayed development in the conditions of a modern educational institution

The article reveals the peculiarities of the process of development of cognitive activity of children with mental retardation in the conditions of a modern educational institution. It is emphasized that the specified features consist in the systematic and purposeful application of innovative forms and methods of learning, in particular such as didactic games, taking into account their individual psychological characteristics. The use of games and game situations is a productive means of development of a child with delayed mental development, correction of his cognitive, emotional-volitional,